

ӘЛ-ФАРАБИ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
Филология факультеті
Түркітану және тіл теориясы кафедрасы

PL 6308

**«Саяси лингвистика»
пәні бойынша**

ҚОРЫТЫНДЫ ЕМТИХАН БАҒДАРЛАМАСЫ

Білім беру бағдарламасы: 7М02307 Лингвистика
Оқу сатысы: докторантура

Курс – 2
Семестр – 3
Кредит саны – 5

ПОӘК дайындаған: Түркітану және тіл теориясы кафедрасының аға оқытушысы, PhD Исмайлова Н.А.

7M02307 Лингвистика білім беру бағдарламасы негізінде әзірленді.

Түркітану және тіл теориясы кафедрасының мәжілісінде қарастырылған және ұсынылған

«2» қыркүйек 2025 ж., № 1 хаттама

Кафедра меңгерушісі _____ Р.А. Авакова

1. ПӘННІҢ ТАҚЫРЫПТЫҚ БАҒДАРЛАМАСЫ

Пәннің мақсаты: Кәсіби қарым-қатынас аясында сөйлеу іс-әрекетінің тілдік, коммуникативтік құзыреттіліктерін қалыптастыру.

Күтілетін оқыту нәтижелері:

1. Саяси дискурстың (мәтіннің) стильдік, лингвистикалық, типологиялық және құрылымдық-семантикалық ерекшеліктерін түсіну, саяси мәтіндерді сөйлем деңгейінде талдай алу;
2. Саяси дискурстың стильдік және тілдік ерекшеліктерін ажырата алу;
3. Саяси тіл білімінің негізгі ұғымдары, элементтері, категориялары туралы ақпарат білуі;
4. Саяси мәтіннің құрылымдық-семантикалық моделін құрастыру және үлгі бойынша мәтін мазмұнын жаңғырту. Тіл философиясының тарихи кезеңдері, көрнекті өкілдері концепциялары туралы білімді игеру.
5. Саяси мәтіннің функционалды семантикалық түрін анықтап, таңдауын негіздей алу.

Пән бойынша оқытылатын негізгі тақырыптар.

1-МОДУЛЬ

Саяси тіл білімінің пайда болуы және даму кезеңдері.

Саяси лингвистиканың концептуалды аппараты мен терминологиясы.

Саяси әлемнің тілдік бейнесі.

Саяси коммуникацияның дискурсиялық сипаттамасы. Саяси коммуникацияның функциялары.

Саяси лексика және фразеология. Саяси мәтіндердің лексика-стилистикалық қасиеттері.

2-МОДУЛЬ

Стилистикалық фигуралар мен троптар.

Саяси коммуникациядағы қылмыстық метафора.

Тақырыптағы метафораның негізгі мәтінмен әрекеттесуі.

Саяси мәтінде метафоралық модельді қолдану.

Саяси коммуникацияда эвфемизм/дисфемизмдердің қолданылуы.

3-МОДУЛЬ

Саяси дискурстың конститутивтік белгілері.

Саясаткердің сөзін оның сөйлеу бейнесін құрайтын компоненттері тұрғысынан талдау.

Саяси дискурстағы әсер етудің манипуляциялық технологиялары

Ұлттық тілдік сана өзектерінің семантикалық гештальттары.

Парламент, партия, оппозиция, халық т.б ұғымдарды талдау.

Негізгі әдебиеттер:

1. Зарубежная политическая лингвистика: Учебное пособие / Э.В. Будаев, А.П. Чудинов. - М.: Флинта: Наука, 2008. - 352 с. // <http://znanium.com/bookread.php?book=320751>
2. Чудинов, А. П. Политическая лингвистика [Электронный ресурс]: учеб. пособие / А. П. Чудинов. - 4-е изд. - М.: Флинта: Наука, 2012. - 256 с. // <http://znanium.com/bookread.php?book=490457>
3. Ахатова Б.А. Политический дискурс и языковое сознание: Монография. – Алматы, Экономика, 2006. – 302 с.
4. Чернявская, В. Е. Лингвистика текста. Лингвистика дискурса : учеб. пособие / В. Е. Чернявская. ? М.: Флинта : Наука, 2013. ? 208 с. // <http://znanium.com/bookread.php?book=457232>
5. Политический текст: психолингвистический анализ воздействия на электорат: Монография / Е.А.Репина; Под ред. В.П. Беянина; Предисл. В.А. Шкуратова - М.:НИЦ ИНФРА-М, 2013. - 91 с. // <http://znanium.com/bookread.php?book=406121>

Интернет-ресурстар:

1. Архив политической рекламы - <http://www.33333.ru/>
2. Интернет-версия журнала "Политика" - <http://www.politika-magazine.ru/> Информационно-аналитический сайт - <http://www.vibori.net/>
3. https://www.tiltanym.kz/jour/article/view/1004?locale=kk_KZ
4. <https://discourseworld.ru/upload/iblock/efd/efd3c96f02282af9d3e9db0bfefc68f6.pdf>

2. ҚОРЫТЫНДЫ БАҚЫЛАУ ТАПСЫРМАСЫН ОРЫНДАУ БОЙЫНША ӘДІСТЕМЕЛІКНҰСҚАУЛАР: СТАНДАРТТЫ ЖАЗБАША OFFLINE

2.1. Емтихан формасы: Offline стандартты жазбаша . **Платформа:** Univer АЖ

2.2. Жазбаша емтиханның мақсаты: пәнді оқу кезінде меңгерілген оқу нәтижелерін, дағдылар мен құзыреттіліктерді көрсету, өз ойларын жазбаша түрде нақты жеткізе білу, өз көзқарасын дәйекті түрде дәлелдеу.

2.3. Тапсырманы орындаудан күтілетін нәтижелер:

Жазбаша емтиханның бір билетінде оқытылған курс бойынша оқу нәтижелерін анықтайтын және төменде сипатталған критерийлер бойынша бағаланатын 3 сұрақ болады:

1-ші сұрақ:

1- критерий. Курстың теориясы мен тұжырымдамасын білу; сипаттау мен түсіндірудің қисындылығы. 2- критерий. Курстың мазмұнында көрсетілген теориялық ережелерді мысалдармен түсіндіру және растау.

2- сұрақ:

3- критерий. Таңдалған әдістеме мен технологияны Жазбаша практикалық тапсырмаларға қолдану.

4- 4-критерий. Практикалық тапсырмада берілген негізгі мәселені шешу және мәнін ашу.

3-ші сұрақ:

5- критерий. Таңдалған әдістеменің ұсынылған практикалық тапсырмаға қолданылуын бағалау және Жазбаша сыни талдау.

6- критерий. Алынған нәтиженің өз тәжірибесімен негіздеуі.

2.4. Емтихан өткізу рәсімі.

2.4.1. Стандартты жазбаша offline емтихан бекітілген кестеге сәйкес өткізіледі.

3. Жазбаша offline емтихан өткізуді ұйымдастыру

3.1. Жазбаша емтихан білім алушыларға пәнді оқу барысында меңгерген оқу нәтижелерін, дағдылары мен құзыреттіліктерін, өз ойларын дауыстап логикалық түрде жеткізе білу, өз көзқарасын дәлелді түрде дәлелдей білу қабілетін көрсетуге мүмкіндік береді.

3.2. Дәрістер, семинарлар, практикалық және зертханалық сабақтар өткізу әдістемесі студенттердің Жазбаша емтихан тапсыруға дайындығын қамтамасыз етуі керек. Егер оқытушы қорытынды бақылау үшін Жазбаша емтиханды таңдаса, онда формативті бағалаулардың бірі (АБ1 немесе АБ2) Жазбаша емтихан түрінде өткізілуі керек (қорытынды бақылауда АБ сұрақтарының қайталануынсыз).

3.3. Дәріскер пәннің силлабусына сәйкес оқу бағдарламасының материалын қамтитын сұрақтардың (үлгілік міндеттердің) тізбесін жасайды және оларды Univer жүйесінің «Сұрақтар» қосымшасына жүктейді. Сұрақтардың (үлгілік міндеттердің) тізбесі сессия басталғанға дейін екі айдан кешіктірілмей кафедра отырысында талқыланып, бекітілуі тиіс.

3.4. Билеттегі сұрақтар саны үштен кем емес және бестен аспауы тиіс. Билеттер саны бір мезгілде емтихан тапсыратын білім алушылардың ең көп санынан асуы тиіс.

3.5. Билеттің әрбір сұрағы үшін барлық бағалауды пән оқытушысы Univer жүйесіндегі «Сұрақтар» қосымшасында сұрақтар қалыптастыру кезінде белгілейді.

3.6. Жазбаша емтиханның ұзақтығы күніне 6 академиялық сағаттан аспауы керек. күніне 25 адамнан аспайтын Жазбаша емтихан тапсыруға жол беріледі.

3.7. Жазбаша емтихан өткізілетін аудиторияда бір уақытта 5-тен аспайтын емтихан тапсырушы болуы мүмкін. Ағымдағы топтың қалған емтихан тапсырушылары факультет ғимаратынан шықпай-ақ емтихан өткізу аудиториясынан тыс жеке шақыруды күтеді.

3.8. Жазбаша емтихандар бейнекамералары бар аудиторияларда өткізілуі керек. Түсірілген бейнематериал емтихан өткізілгеннен кейін 1 ай ішінде IT инфрақұрылымын дамытуды қамтамасыз ету департаментінде сақтауда болады.

4. Жазбаша емтихан өткізу тәртібі

4.1. Жазбаша емтихан бекітілген кестеге сәйкес өткізіледі. Кестеде көрсетілген емтихандарды Жағдаяттық басқару орталығының келісімінсіз басқа күндер мен сағаттарға, сондай-ақ басқа аудиторияларға ауыстыруға тыйым салынады.

4.2. Емтихан өткізу аудиториясына кірген кезде білім алушы емтихан қабылдаушыға жеке куәлігін көрсетуге және келу парағына қол қоюға міндетті.

4.3. Емтихан кезінде билетке жауап беру аяқталғанға дейін тұруға және/немесе орын ауыстыруға, аудиториядан шығуға тыйым салынады.

4.4. Жазбаша емтихан кезінде емтихан билетін емтихан тапсырушының өзі таңдайды.

4.5. Жауапқа дайындық кезінде білім алушыға жауап конспектісін жасау үшін парақтар беріледі. Білім алушылардың Жазбаша жауап дайындау уақыты 10 минутты құрайды.

Жауапты қорғау үшін білім алушы емтихан қабылдаушының алдында 5 минуттан аспай тапсырады.

4.6. Білім алушы тегі жарияланғаннан кейін билет бойынша өз жауабын бастайды. Әрбір сұрақ «Сұрақтар» қосымшасында көрсетілген ең жоғары балл негізінде бағаланады.

4.7. Емтихан қабылдаушы білім алушының білім деңгейін тереңірек анықтау мақсатында оған қосымша сұрақтар қоюға, сондай-ақ емтихан билетінің сұрақтары аясында тапсырмалар мен мысалдар ұсынуға құқылы.

4.8. Жазбаша офлайн емтихан қабылдауда даулы мәселелерді шешу үшін емтихан хаттамасын жүргізе отырып, факультет деканының өкімімен кемінде 3 оқытушыдан (дәріскер, семинарист немесе оқу пәнінің бейініне сәйкес біліктілігі бар ОПК) тұратын емтихан комиссиясы құрылсын. Хаттамалар білім алушылардың барлық Жазбаша емтихандарының тізімдемелерімен бірге деканатқа беріледі. Емтихан қабылдаушы емтихан аяқталғаннан кейін Univer жүйесінде оқу пәні бойынша электрондық емтихан тізімдемесіне балл енгізеді. Толтырылған тізімдеме емтихан өткізілген күні басып шығарылады, қол қойылады және деканатқа өткізіледі.

5. БАҒАЛАУ САЯСАТЫ

ҚОРЫТЫНДЫ БАҚЫЛАУДЫ КРИТЕРИАЛДЫ БАҒАЛАУ РУБРИКАТОРЫ

ПӘН: Зерттеу тақырыбының өзектілігін анықтау: библиографиялық шолу, теориялық және практикалық маңыздылығын анықтау.
Тақырыптың өзектілігін анықтау өлшемдерін құру **Форма:** Стандартты Жазбаша offline. **Платформа:** Univer АЖ

№	Л	Бал	ДЕСКРИПТОРЫ				
			Өте жақсы	Жақсы	Қанағаттанарлық	Қанағаттанарлықсыз	
			90-100 %	70-89 %	50-69 %	25-49 %	0-24 %
Критерий							
1 сұрақ	Критерий 1. Курстың теориясы мен тұжырымдама сын білу; сипаттау мен түсіндірудің қисындылығы	"Өте жақсы" деген баға сұрақтың толық ашылуын, әр тұжырым мен ойдың егжей-тегжейлі дәлелін қамтитын, логикалық және дәйекті түрде құрылған, аудиториялық сабақтардан құрастырылған тақырыптарының мысалдарымен расталған жауап үшін қойылады.	"Жақсы" деген баға сұрақтың барынша толық, бірақ терең емес қамтылуын, негізгі ережелердің қысқартылған дәлелдерін қамтитын жауап үшін қойылады, материалды ұсынудың логикасы мен дәйектілігін бұзуға мүмкіндік береді. Жауапта стилистикалық қателіктер, терминдердің дұрыс қолданылмауы мүмкін.	"Қанағаттанарлық" деген баға билетте ұсынылған сұрақтардың толық емес жауаптары үшін қойылады, негізгі ережелерді үстірт дәлелдейді, баяндамада композициялық диспропорцияларға, материалды ұсынудың логикасы мен дәйектілігінің бұзылуына жол береді.	"Қанағаттанарлықсыз" деген баға қойылған мәселелерді дұрыс ашпаған, қате дәлелдер, фактілік және сөйлеу қателіктері, дұрыс емес қорытынды жасағаны үшін қойылады.	"Қанағаттанарлықсыз" баға сонымен қатар негізгі ұғымдарды, теорияларды білмегені үшін; қорытынды бақылау ережелерін бұзғаны үшін қойылады.	
		Критерий 2 Курстың мазмұнында көрсетілген теориялық ережелерді мысалдармен түсіндіру және растау.	Жауап мысалдармен суреттелген; сауатты ғылыми тілде баяндалған, барлық терминдер мен ұғымдар дұрыс қолданылған және дұрыс ашылған.	Жауап нақты мысалдармен толық расталмаған. Кейбір дәлсіздіктер бар.	Студент теориялық ережелерді аудиториялық сабақтардан алынған мысалдарымен дәйектемейді.	Оқу курсының негізгі түсініктері қате түсіндіріледі.	Студент курстың негізгі теориялық ережелерін мысалдармен растамайды.
2 сұрақ	Критерий 3. Таңдалған	Оқу тапсырмасын толық орындау, қойылған	Оқу тапсырмасын ішінара орындау,	Материал фрагменттелген,	Тапсырманы шешудің ұтымсыз әдісі немесе	Тапсырмаларды шешу үшін білімді,	

	Әдістеме мен технологияны жазбаша практикалық тапсырмаларға қолдану	сұраққа толық, дәлелді жазбаша жауап беру, курстың практикалық мәселелерін шешу.	курстың практикалық міндеттерін толық шешпей қойылған сұраққа толық емес, дәлелсіз жауап беру; курс бойынша ғылыми стиль нормаларын сауатсыз пайдалану.	логикалық дәйектілікті бұза отырып, нақты және семантикалық дәлсіздіктерге жол беріледі, курстың теориялық білімі үстірт қолданылады.	жеткіліксіз ойластырылған жауап жоспары; тапсырмаларды шеше алмау, тапсырмаларды жалпы түрде орындау; нормадан асатын қателіктер мен кемшіліктер.	алгоритмдерді қолдана алмау; қорытынды және жалпылау жасай алмау. Қорытынды бақылауды жүргізу қағидаларын бұзу.
	<i>Критерий 4.</i> Практикалық тапсырмада берілген негізгі мәселені шешу және мәнін ашу	Ғылыми ұғымдар қойылған тапсырманы шешуде еркін қолданылады, негізгі проблеманы логикалық және дәлелді түрде түсіндіреді.	Студенттің білімі бейімделген; жауаптар жеткіліксіз құрылымдалған, жауапта жетекші сұрақтың арқасында өздігінен түзете алатын фактілік қателер бар.	Ұсынылған материалдың мағынасы жоқ, пәнаралық байланыстар туралы түсінік жоқ.	Емтиханның мазмұны бойынша қосымша сұрақтардың көпшілігіне студентке жауап беру қиынға соғады немесе дұрыс жауап бермейді.	Студент материалды толық игерген жоқ. Қорытынды бақылау жүргізу қағидаларын бұзу.
3 сұрақ	<i>Критерий 5.</i> Таңдалған әдістеменің ұсынылған практикалық тапсырмаға қолданылуын бағалау және жазбаша сыни талдау.	Ғылыми ережелер мен қолданылған әдістеме мен технологияның дәйекті, қисынды және дұрыс негіздемесі, сауаттылық, ғылыми стиль нормаларын сақтау, Материалды ұсынуда тұтастай дұрыс тұжырымдарға әсер етпейтін 1-2 дәлсіздікке жол беріледі.	Тұжырымдамалық материалды пайдалануда 3-4 дәлсіздікке, жалпылау мен тұжырымдардағы кішігірім қателіктерге жол беріледі, бұл тапсырманың жалпы деңгейіне әсер етпейді.	Негізделген ғылыми ережелердің қолданылуы туралы тұжырымдар нақты емес және нәтижесіз, стилистикалық және грамматикалық қателіктер, сондай-ақ практикалық шешімнің нәтижелерін өңдеуде дәлсіздіктер бар	Тапсырма өрескел қателіктермен орындалды, сұрақтарға жауаптар толық емес, тұжырымдамалық материалдар мен дәлелдер нашар пайдаланылды.	Тапсырма орындалмады, қойылған сұрақтарға жауаптар жоқ, материалдар мен талдау құралдары пайдаланылмады.
	<i>Критерий 6.</i> Өз тәжірибесінен алынған нәтиженің негіздемесі.	Жауаптар мысалдармен және көрнекі материалдармен, соның ішінде білім алушының өз тәжірибесінен алынған мысалдармен көрнектеледі.	Емтихан билеті мәселесі бойынша өз тәжірибесінен алынған нәтижені негіздей отырып, қолданыстағы теориялардың, ғылыми мектептердің және бағыттардың 3-4 ережелерін кейбір дәлсіздіктермен талдау	Оқу бағдарламасына сәйкес материалдың негізгі көлемін жеткіліксіз қолдану, оны жазабаша өз бетінше сипаттау кезінде қиындықтар туындайды.	Проблемалық сипаттағы сұрақтарға жазбаша жауап беру кезінде қиындық туындайды.	Мысал келтіру кезінде курста оқылған әдістерді қолдану қабілетінің болмауы. Қорытынды бақылауды жүргізу қағидаларын бұзу.

Қорытынды балды есептеу үлгісі

Критерий	Балл	Өте жақсы	Жақсы	Қанағаттанарлы	Қанағаттанарлықсыз	
		90-100 %	70-89 %	50-69 %	25-49 %	0-24 %
Критерий 1		100				
Критерий 2			75			
Критерий 3				60		
Критерий 4					45	
Критерий 5		100				
Критерий 6					49	
Итоговый %		200	75	60	94	200+ 75 + 60 + 94 = 429 429 / 6 критерий = 71,5 Қорытынды балл (%) = 72

Есептеу кезінде алынған пайыздық көрсеткішке сүйене отырып, біз бағаны бағалау шкаласымен салыстыра аламыз.

Қорытынды 72 балл, 70 баллдан 89 баллға дейінгі аралықта тұрған соң, бұл бағалау шкаласына сәйкес "Жақсы" санатына сәйкес келеді.

Осылайша, емтихан білім алушылардың оқу жетістіктерін оларды дәстүрлі бағалау шкаласына және ECTS-ке ауыстыра отырып есепке алудың балдық-рейтингілік әріптік бағалау жүйесіне сәйкес 72 баллға, яғни "жақсы" деп бағаланады.

Декан

Жолдасбекова Б.Ө.

Кафедра меңгерушісі

Авакова Р.А.

Оқытушы

Исмайлова Н.А.

